

Welstandsparagraaf uitbreiding Natura Docet

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Proces	5
3. Relatie met overige kaders	6
4. Bestaande situatie	7
5. Uitbreiding Natura Docet	8
6. Welstandscriteria	10
Colofon	12

1. Inleiding

Natura Docet is het oudste regionaal natuurhistorisch museum van Nederland. De naam betekent letterlijk 'de natuur onderwijst'. In 1911 legde de dorpsonderwijzer J.B. Bernink er de grondslag voor. In 1912 verhuisde hij, genoodzaakt door zijn aangroeiende collecties, naar de huidige locatie in Denekamp. Het werk van Bernink had in eerste aanleg een relatief beperkte actieradius van een dagreis rondom Denekamp, maar de museumcollectie werd allengs aangevuld met stukken van (veel) verder weg en exotica, waardoor uiteindelijk een encyclopedisch karakter ontstond. Het museumgebouw, dat in oorsprong het woonhuis van de onderwijzer was, moet althans in zijn oorspronkelijke kern beschouwd worden als potentieel deel van het erfgoed, evenals de figuur Bernink zelf, die voor talrijke regiogenoten nog steeds een legendarische status heeft.

Ook is er een landschapstuin op het grondgebied van het museum gerealiseerd, waarin de landschapkenmerken van Noordoost Twente op verkleinde schaal zijn gepresenteerd.

In de loop der jaren is het aantal bezoekers aan het museum geleidelijk afgenomen. Investeringsen zijn nodig om nieuwe doelgroepen en bezoekers te trekken zodat de positie van Natura Docet structureel wordt verstevigd. Niets doen heeft als risico dat de bezoekersaantallen nog verder afnemen en de exploitatie op basis van de huidige subsidies niet langer meer sluitend te krijgen is.

Het bovenstaande heeft geleid tot het initiatief om een zogenaamd bezoekerscentrum Nationaal Landschap Noordoost Twente op te zetten. Dit bezoekerscentrum 'Landschapscentrum Twente van Dichtbij' zal in Denekamp worden gerealiseerd, in en op het terrein rond het bestaande museum Natura Docet, dat een belangrijke rol zal spelen in de presentatie. In dit gebouw krijgt ook de VVV Denekamp haar vestiging. De VVV wordt daarmee een belangrijke partner in het functioneren, profileren en vermarkten van het Landschapscentrum.

Uit: Masterplan Twente van Dichtbij, Deel 1

2. Proces

Het project is een gezamenlijk initiatief van de Stichting Natura Docet, de gemeente Dinkelland en de provincie Overijssel. Op 11 mei 2011 hebben drie architectenbureaus hun plannen, als voorlopig ontwerp, gepresenteerd aan de selectiecommissie voor dit project. Het betreft voorlopige ontwerpen waarbij aandacht is voor zowel de architectonische als de landschappelijke component van deze opgave. De selectiecommissie zal één ontwerp kiezen. De architect van het winnende ontwerp zal dit ontwerp verder mogen uitwerken.

De gemeente Dinkelland heeft aangegeven dat het gebiedsgerichte welstandsbeleid uit de welstandsnota onvoldoende is toegerust voor de beoordeling van deze opgave. Daarom is Het Oversticht gevraagd om voor het architectonische deel van deze opgave een welstandsparagraaf te maken. Het winnende ontwerp van 11 mei zal hieraan ten grondslag moeten liggen. In overleg met de gemeente is afgesproken dat de landschappelijke component niet zal worden opgenomen in de welstandsparagraaf, onder andere omdat dit formeel geen deel uit maakt van de welstandstoets op grond van de woningwet. Een belangrijk aspect van deze welstandsparagraaf is dat de architectonische kwaliteiten, die in het voorlopige ontwerp wordt gesuggereerd, worden vastgelegd zodat deze bij de definitieve welstandsbeoordeling kunnen worden getoetst.

Het doel is om op 1 oktober 2011 met de realisatiefase te kunnen beginnen.

Afbeelding: landschapsplan SeARCH architecten i.s.m. LOLA landscape architects

3. Relatie met overige kaders

Om de ontwikkeling van Landschapscentrum Twente van Dichtbij mogelijk te maken zijn verschillende noodzakelijke documenten opgesteld. Al deze documenten relateren op enigerlei wijze met elkaar en deze welstandsparagraaf. Om deze relatie meer inzichtelijk te maken is een korte beschrijving gemaakt van de overige documenten en hun betekenis ten opzichte van deze welstandsparagraaf.

Bureau XPEX heeft in maart 2011 een masterplan ontwikkeld (deel 1) en een toelichting (deel 2). De basis hiervoor is het Visiedocument Verkenning ontwikkelingsmogelijkheden bezoekerscentrum NL NOT, d.d. 3 mei 2010.

Bestemmingsplan gemeente

Voor deze locatie is een recent geactualiseerd bestemmingsplan van toepassing. Het ontwerp zal hieraan (en/of aan de vrijstellingsmogelijkheden) moeten voldoen.

Artikel 12 lid 3 van de Woningwet zegt:

Voor zover de toepassing van de welstandscriteria leidt tot strijd met het bestemmingsplan blijven die criteria buiten toepassing.

Met andere woorden: een welstandsadvies mag niet afdoen aan de bebouwingmogelijkheden die een bestemmingsplan biedt. Het bestemmingsplan is het wettelijke instrument waarmee niet alleen aan gronden een bestemming wordt gegeven maar ook de daarbij behorende bebouwings- en gebruiksmogelijkheden worden bepaald. Het welstandsbeleid moet binnen de contouren vallen die in het bestemmingsplan zijn vastgelegd.

Welstandsnota

Deze locatie bevindt zich in deelgebied G4 (Grootschalige bebouwingscomplexen in het groen) in de welstandsnota van de gemeente Dinkelland. Deze welstandsparagraaf zal, op grond van de woningwet, het gebiedsgerichte beleid uit de welstandsnota vervangen voor deze locatie.

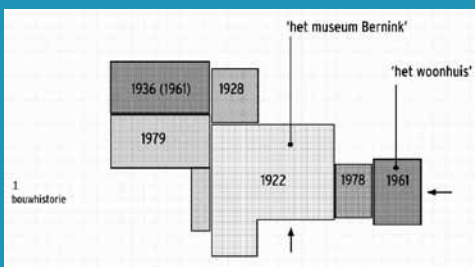
4. Bestaande situatie

Het bestaande gebouw ligt enigszins verscholen in een groengebied aan de rand van Denekamp. Op de grens van een bebost beekdal en een essenlandschap.

Het bestaande gebouw oogt samengesteld. Het uitgangspunt is het woonhuis uit 1922, thans 'het museum Bernink'. Daaraan zijn verschillende uitbreidingen te duiden, uit de jaren '30, '60 en '70. Aan de achterzijde bevindt zich een recente, eigentijds vormgegeven overkapping. Kenmerkend is dat de gebouwdelen uit de verschillende bouwperiodes (afgezien van de overkapping) een onderlinge relatie in de bouwstijl vertonen. Desondanks oogt de bouwmassa een beetje verrommelt door de verschillende bouwfases. Het gebouw mist hierdoor een heldere opzet, waardoor het een deel van zijn aantrekkingskracht verloren is. Daarnaast is de museumfunctie niet goed aan de gevels afleesbaar.

Het oorspronkelijke woonhuis uit 1922 vertegenwoordigt in het beeld de grootste cultuurhistorische en architectonische waarde.

Rondom het gebouw bevindt zich een landschappelijke belevingstuin (museumtuin) die is aangelegd tussen 2006 en 2009. Deze tuin heeft een open karakter en is een weerspiegeling van het Twentse Landschap.

5. Uitbreiding Natura Docet

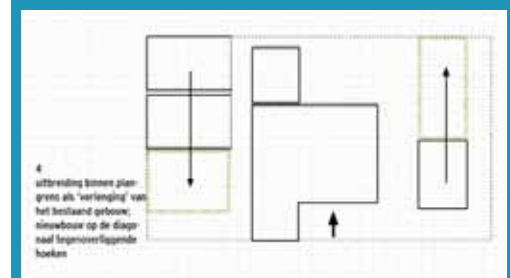
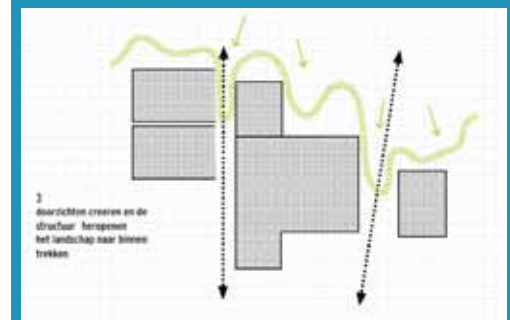
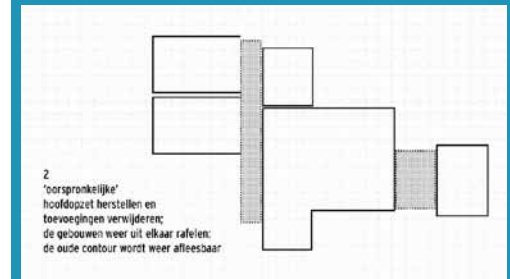
Het uitgangspunt bij het ontwerp is om de structuur van het bestaande gebouw weer leesbaar te maken, zonder afbreuk te doen aan het karakter. Daarnaast is een belangrijk onderdeel van het concept om het gebouw dusdanig vorm te geven dat het bijdraagt aan de ervaring van het landschap. Daarbij wordt gezocht naar een interactie tussen gebouw en landschap, door het gebouw het landschap in te trekken en door het landschap naar binnen te trekken.

Op het moment van deze ontwerpogave spelen constructieve problemen in het bestaande gebouw. De vraag rijst hierbij hoe deze constructieve omstandigheden gebruikt kunnen worden als één van de aanleidingen voor het ontwerp, zodat een integrale oplossing geboden wordt.

Architectonisch concept

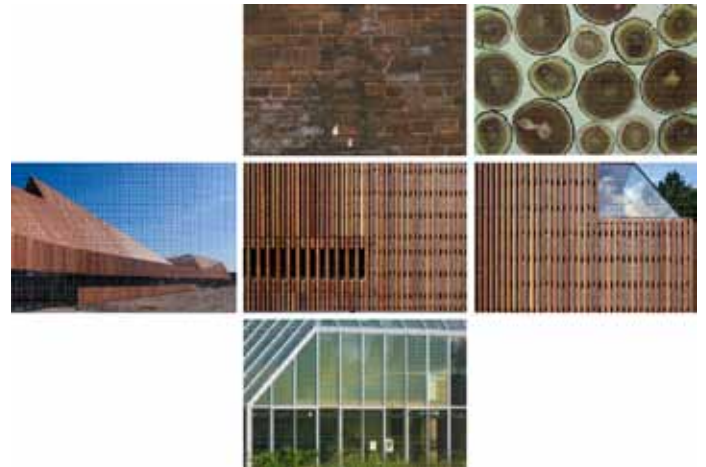
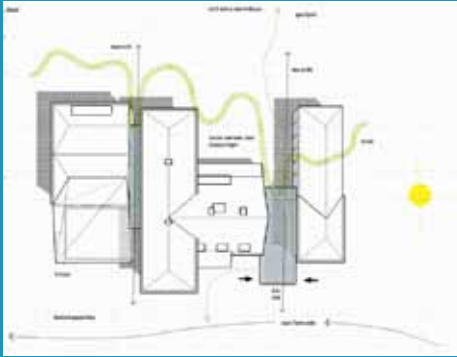
Het concept bestaat eruit om de 'oorspronkelijke' hoofdopzet te herstellen en toevoegingen te verwijderen. Dit gebeurt door de gebouwen weer uit elkaar te rafelen en de oude contouren zichtbaar te maken. In het bestaande gebouw wordt een driedeling aangebracht. Tussen de gebouwdelen worden transparante verbindingsleden ('voegen') gemaakt waardoor de structuur zich opent en het landschap als het ware naar binnen trekt. Ook worden hierdoor de oorspronkelijke (buiten-) gevels weer zichtbaar en voelbaar.

Het linker en rechter gebouwdeel worden uitgebreid binnen de plangrens als een 'verlenging' van het bestaande volume. Links gebeurt dit aan de voorzijde en rechts aan de achterzijde. De uitbreidingen vinden plaats op een abstracte, eigentijdse wijze, die gebaseerd is op het oorspronkelijke volume. Waar nodig worden aanvullende gevelopeningen gemaakt en doorzichten gecreëerd, waardoor de relatie tussen binnen en buiten wordt versterkt. Het rechter verbindingslid (tussen 'het museum Bernink' en 'het woonhuis') wordt richting de voorzijde uitgebreid waardoor een duidelijke entree ontstaat. Deze entree is tevens een etalage met de mogelijkheid voor een wisselende inrichting (afhankelijk van de expositie), waardoor er een aantrekkingskracht van uitgaat en deze als 'identificer' werkt.

Ten aanzien van de materiaaltoepassing is gekozen voor natuurlijke, streekeigen materialen die je in het Twentse landschap ook tegen zou kunnen komen. Dit geldt voor kleine onderdelen, dit heeft ook betrekking op het interieur van de uitbreiding. Ten aanzien van het architectonische concept kunnen ook andere materialen worden gekozen (bijvoorbeeld: draagstructuur, afbouw, glazen voegen, gevelbekleding).

Onderdeel van deze architectonische opgave is ook een landschappelijk inrichtingsplan. In overleg met de gemeente is besloten de beoordeling hiervan niet op te nemen in deze welstandsparagraaf.

Referentiebeelden

6. Welstandscriteria

Situering van het bouwwerk

Het maaiveld dient op een vanzelfsprekende wijze aan te sluiten op het gebouw (geen grote niveauverschillen of hekwerken/ muren die op het gebouw aansluiten).

Hoofdvorm van het bouwwerk

De nieuwe bouwmassa's moeten een eenvoudige en helder afleesbare hoofdvorm hebben, die voortborduurde op de bestaande (en te behouden) gebouwdelen.

De nieuwe bouwmassa's zijn in hoofdvorm en in architectuur gerelateerd aan elkaar en contrasteren met de bestaande bebouwing.

De overgangen tussen de bestaande bebouwing en de nieuwe bouwmassa's dienen ondergeschikt en transparant te zijn qua karakter en qua uitstraling waarbij extra aandacht wordt gevraagd voor integratie van installaties en de uitwerking van de entree.

Toegevoegde elementen zijn alleen toegestaan als deze passen bij de architectuur.

Gevelaanzicht

De gevelarchitectuur dient op een positieve wijze bij te dragen aan de museumfunctie.

De gevels van de nieuwe bouwmassa's zijn eenduidig vormgegeven. De bouwmassa's hebben hoogwaardige uitstraling naar alle zijden.

Gevelopeningen in de nieuwbouw mogen het abstracte karakter van de gevels niet verstoren.

Materiaalkeuze, kleurgebruik en detaillering

Er worden overwegend natuurlijke materialen gebruikt voor de uitbreiding, bij voorkeur streekeigen. De materialen worden in hun natuurlijke verschijningsvorm toegepast. Kleurtoepassing door schilderen en coaten is in principe niet toegestaan.

Materialen, kleuren en detaillering dienen het architectonisch concept te ondersteunen

Materialen, kleuren en detaillering van het bestaande gedeelte dienen te passen bij de oorspronkelijke architectuur.

Colofon

Titel: Welstandsparagraaf Uitbreiding Natura Docet

Opdrachtgever: Stichting Natura Docet

Projectnummer: 900608001

Uitvoering: ir. E.H.G. Nijhuis, ing. J.H.K. Luchies

Vormgeving: M. van Eunen

Verantwoording beeldmateriaal: foto's en impressies:
SeARCH architecten i.s.m. LOLA landscape architects

Datum: juni 2011